

Kunstenplan 2021-2024

Marres
Huis voor Hedendaagse Cultuur

Missie, visie, signatuur

Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur, is een internationaal georiënteerde presentatie-instelling waar hedendaagse kunst in de breedste zin van het woord wordt onderzocht door middel van tentoonstellingen, workshops, publicaties en een rijk publieks- en educatieprogramma. Marres is gevestigd in een historisch woonhuis in Maastricht en onderscheidt zich van andere presentatie-instellingen voor hedendaagse kunst door zijn interdisciplinaire focus op de werking van de zintuigen, de taal van het lichaam en de nadruk op ervaring. Met deze focus viert Marres de diversiteit van de kunstproductie, biedt het makers de kans om hun praktijk wezenlijk te verdiepen en slaat het een brug tussen de hedendaagse kunst en alledaagse ervaring.

Met de aandacht voor de zintuigen betreft Marres een divers publiek bij de hedendaagse kunst. Om dat publiek goed welkom te heten, besteedt Marres veel aandacht aan het onthaal van bezoekers en het trainen van hosts. Zo biedt Marres een ambitieus programma in een intiem huis voor kunstenaars én publiek.

Artistieke kwaliteit

a. IMMERSIEVE TENTOONSTELLINGEN

Methode

Marres heeft in de afgelopen jaren bekendheid gekregen met zijn immersieve tentoonstellingen. Deze tentoonstellingen bestaan uit een enkel werk dat Marres vult en de bezoeker onderdompelt in een ervaring. Voor het maken van deze tentoonstellingen wordt aan kunstenaars alle mogelijke artistiek-inhoudelijke en praktische begeleiding geboden om hun visie en het huis op elkaar aan te laten sluiten. Het huis vormt namelijk niet slechts een kader voor het werk, maar maakt er met zijn intieme sfeer en verscheidenheid aan kamers onderdeel van uit. Tussen de uitnodiging en de realisatie van de tentoonstelling liggen gemiddeld twee jaar van dialoog, voorbereiding en bouwen. Elke tentoonstelling geeft Marres een nieuwe betekenis en een nieuw gevoel: het huis krijgt een nieuwe indeling of orde, titelbordjes ontbreken en werken strekken zich uit door de kamers van het huis van beneden naar boven. De grote opdracht en een flink budget stellen de kunstenaars in staat om – weg van de markt – te experimenteren met schaalvergroting, nieuwe materialen en de zeggingskracht van hun werk. Bij iedere tentoonstelling wordt een cahier geproduceerd waarin de procesgang van de tentoonstelling met beelden en een interview met de kunstenaar(s) staat gedocumenteerd.

Voor de kunstenaars

De immersieve tentoonstellingen dagen kunstenaars uit om hun artistieke praktijk wezenlijk te verdiepen en veranderen. De Nederlandse kunstenaar Levi van Veluw (*The Relativity of Matter*, 2015-2016) maakte een installatie ter grootte van een huis, waarvan een deel later naar Kerguehennec (Fr) zou verhuizen. Het werk veranderde Van Veluws artistieke praktijk waarin hij zich voortaan meer ging richten op grote visioenen in plaats van objecten en tekeningen. De Braziliaanse schilder Luiz Zerbini (*Dreaming Awake*, 2018) vervaardigde voor het eerst in zijn carrière een schilderij zonder te schilderen: hij beplante Marres met een jungle waarvan hij een deel later in Fondation Cartier (Fr) opnieuw installeerde. Beeldend kunstenaars Sander Breure en Witte van Hulzen (*The Floor is Lava*, 2019) maakten voor het eerst een opstelling van beelden die het mogelijk maakte voor bezoekers om er tussendoor te dwalen en onderdeel van te worden. De Duitse choreografe Katja Heitmann (*Museum Motus Mori*, 2019) ontwikkelde voor het eerst niet een choreografie of een dansstuk, maar een 'levende' tentoonstelling voor Marres. De Noorse componist Espen Sommer Eide (*The Waves*, 2019) maakte voor het eerst een ruimtelijk muziekalbum voor een huis. Al deze producties kregen lovende recensies in de vakmedia en genereerden ook veel buitenlandse aandacht. Zo wordt de publicatie *Dreaming Awake* over de hele wereld besteld en *The Waves* via radiostations en Spotify internationaal beluisterd.

Voor de bezoekers

De immersieve tentoonstellingen van Marres trekken doorgaans tussen de twee en driemaal zoveel publiek als reguliere tentoonstellingen. Ongeveer 30% van de bezoekers komt voor het eerst. Omdat er geen individuele werken worden aangegeven en de scenografie de grenzen tussen het werk en het huis vertroebelt, ervaren bezoekers de tentoonstellingen vaak als een landschap waarin ze dwalen. In veel gevallen voelen ze ook verwarring over hun rol in dat landschap. Zijn ze toeschouwers, deelnemers misschien? Niet gewend aan het gebruikelijke kunstdiscours, zijn bezoekers soms verrast, een enkele keer kwaad, maar vaak ook verrukt. Ze voelen zich aangetrokken tot kunstprojecten die ze kunnen ervaren, ook zonder dat ze het discours eromheen begrijpen of tot zich willen nemen. Ze hebben enorme waardering voor de wijze waarop ze geprikkeld worden de eigen waarneming te verbinden met hun directe (analoge) omgeving en vervolgens hun ervaringen te delen met anderen. De reacties tonen aan dat bezoekers oprecht betrokken raken bij het werk en de denkprocessen van kunstenaars van nu. Ook laten ze zien dat de tentoonstellingen hen stof tot nadenken bieden. Thema's zoals de biografie van het eigen lichaam (Katja Heitmann), de geluidsgeschiedenis van een huis (Espen Sommer Eide) en de verrijking of verarming van de zintuiglijke ervaring (alle tentoonstellingen) bieden hen nieuwe inzichten in hun dagelijks leven.

Gastcuratoren

Marres werkt regelmatig met gastcuratoren. Zo fungeerden in het verleden Luiza Mello (BR) en Gijs Frieling (NL) en in de komende periode Praneet Soi (IN) als co-curators voor immersieve tentoonstellingen. Marres nodigt ook periodiek curatoren uit voor groepstentoonstellingen met een thematische focus en een onafhankelijk karakter. De afgelopen jaren waren dat *The Measure of our Traveling Feet* (2016, over migratie), *The Materiality of the Invisible* (2017, over kunst als vorm van archeologie) en *Superstition* (2018, over bijgeloof). Deze gastcuratoren brengen Marres en zijn publiek in aanraking met nieuwe kunstenaars, visies en werkmethoden. Ze vormen een tegenwicht voor het risico van de versmalling van het Marres-profiel tot de smaak van een enkele curator/directeur.

b. TALENTONTWIKKELING

Currents

Het project Currents is een Euregionaal talentontwikkelingsprogramma van Marres en Z33 (Hasselt, België). Kroon op het programma is een jaarlijks terugkerende tentoonstelling waarin werken worden getoond van kunstenaars die net zijn afgestudeerd aan kunstacademies in Zuid-Nederland, België en Noordrijn-Westfalen. Het programma is de grootste in zijn soort in Nederland en bovendien de enige met een evident internationale focus. Marres en Z33 werken voor Currents nauw samen met twaalf kunstacademies (w.o. KASK Antwerpen, LUCA Sint-Lucas Gent en Brussel, AVK | St. Joost, Breda en Den Bosch, Maastricht Academy of Fine Arts and Design, Kunstakademie Düsseldorf en Staatliche Hochschule für

Bildende Künste – Städelschule Frankfurt) in de Euregio Zuid-Nederland, België en Noordrijn-Westfalen en met vaste partners zoals Kunstpodium T (Tilburg) en FLACC (Genk, BE). Voor de samenstelling wordt via een open call een jong curatorenteam geselecteerd. Galeriehouders en verzamelaars verschijnen in steeds grotere aantallen om nieuw talent te scouten. Voor elke aflevering van *Currents* wordt een cahier gemaakt. Bij de 10e editie (2022) worden de overdrukken hiervan gebundeld en laten ze een staalkaart zien van een decennium aan jong talent opgeleid in de Euregio.

Professionalisering

Currents draagt actief bij aan de professionalisering van de kunstenaars en curatoren. De kunstenaars krijgen onder meer professionele trainingen in het produceren en presenteren van hun werk en coaching bij het vormen van een internationaal netwerk. FLACC biedt vier deelnemers residenties aan waar ze kunnen experimenteren in de verschillende materiaalwerkplaatsen. Daarnaast worden van alle deelnemers aan *Currents* presentatiefilmpjes gemaakt. Het programma vormde inmiddels al voor meer dan honderd jonge kunstenaars een eerste kennismaking met de professionele kunstwereld. Ook de jonge curatoren worden door de producerende instellingen begeleid in hun keuzes en de productie van de tentoonstelling. Velen van hen hebben zich inmiddels stevig verankerd in het kunstcircuit. Veel alumni (kunstenaars en curatoren) van *Currents* blijven bij het netwerk en programma van Marres betrokken.

Publicaties

De afgelopen vier jaar heeft Marres ingezet op het delen van kennis door middel van publicaties. In *De Collectie* werden de tentoonstellingscahiers van de afgelopen periode gebundeld, waardoor de structuur en visie van het programma concreet zichtbaar werden. De uitgave *The Painted Bird* (2017) bevat de correspondentie van de curatoren, kunstenaars en andere betrokkenen in de aanloop naar de productie van de gelijknamige immersieve tentoonstelling. De publicatie *Dreaming Awake* (2018) is een voortzetting van het onderzoek voor de tentoonstelling en bevat bespiegelingen van vooraanstaande kunstenaars, antropologen en kunstcritici in tekeningen, foto's, filosofische essays en poëzie. Het boek werd bekroond met verschillende prijzen, waaronder die voor het Best Verzorgde Boek 2018. Sander Breure en Witte van Hulzen maakten met Arnisa Zeqo en Petra Stavast de publicatie *On Gestures of Doing Nothing* (2019) bij de tentoonstelling *The Floor is Lava*. Hanne Hagens stelde een zintuigengids samen voor Marres. De gids, die inmiddels in Engelse vertaling is verschenen, won de studentenjuryprijs voor het Best Verzorgde Boek 2018. Er werd voor Marres-publicaties samengewerkt met vooraanstaande vormgevers, zoals Kalle Mattson (SE), Joao Doria (BR), Akiko Wakabayashi (JP), Sandra Kassenaar (NL) en Elizabeth Klement (EE). *Dreaming Awake* werd uitgegeven samen met Automatica (BR), Breure en Van Hulzens *On Gestures of Doing Nothing* samen met Roma Publications (NL). Alle publicaties van Marres worden gedistribueerd door Idea Books (NL). Espen Sommer Eides muziekalbum voor Marres verscheen op vinyl en wordt gedistribueerd door SOFA music (NO).

Publieks- en educatieprogramma

Marres organiseert ieder jaar een groot aantal activiteiten voor zeer verschillende doelgroepen. Door de nadruk op onmiddellijke ervaring zijn de activiteiten van Marres laagdrempelig en inclusief. Bezoekers komen bij Marres om kunst te bekijken en daarover na te denken. Maar steeds meer komen ze ook om hun zintuigen te gebruiken, iets te ervaren en te doen. Naast de meer conventionele previews, openingen, speciale dagen voor vrienden, sponsordiners en Museumnacht activiteiten, organiseert Marres daarom in toenemende mate ook activiteiten voor speciale groepen, zoals studenten, serviceclubs en wijkgenoten in het huis, het restaurant en de tuin. Marres zet zich in voor alleenstaande ouderen en jongeren in moeilijke gezinssituaties. Steeds meer maatschappelijke groepen en zorginstellingen, zoals de LEVANTO zorggroep en de Stichting Oh My Mood, vragen Marres om samen trainingen te ontwikkelen. Marres heeft ook een aantal langlopende programma's. Het huis organiseert met Z33 een wandelingenprogramma waarmee Nederlands en Belgisch Limburg worden ontsloten. Het organiseert ook al zes jaar lang een performance programma voor het carnaval. Voor leerlingen uit het primair onderwijs wordt tweemaal per jaar een speciaal programma georganiseerd waarbij een groot aantal klassen verdeeld over de dag bij Marres binnenkomt.

Het hiernavolgende stuk richt zich op twee belangrijke innovatiegebieden: het educatieve programma voor het voortgezet onderwijs en het publieksprogramma *Training the Senses*.

Training the Senses

In de afgelopen periode startte Marres met het publieksprogramma *Training the Senses*, een langlopende serie interactieve workshops die opereert op het snijpunt van kunst en wetenschap. Uitgangspunt is dat goede waarneming, lichamelijke oefening en intuïtie belangrijk zijn voor de kunsten, maar ook waardevolle kennis van de wereld opleveren. De zintuigen staan centraal in deze serie. Door deze bewust te trainen, leren we de samenleving op nieuwe manieren waar te nemen. De experts (kunstenaars en wetenschappers) worden uitgenodigd om hun kennis te delen in workshops en fysieke oefeningen. De workshops nemen uiteenlopende vormen aan: deelnemers gaan mee op stadswandelingen, leggen uitstervende bewegingen vast met dansers, onderzoeken met een neurowetenschapper de relatie tussen geur en woorden of brengen een avond door met een food designer of een choreograaf. De oefeningen zijn gericht op het verwerven van zintuiglijke kennis. Een componist laat mensen experimenteren met instrumenten om boventonen te beluisteren, een parfum expert daagt deelnemers uit om smaken en geuren te tekenen en benoemen, een neuroloog onderwerpt deelnemers aan proeven om spraakhandicaps te voelen. In de afgelopen jaren traden tientallen kunstenaars en wetenschappers op, onder wie performancekunstenaars Alexis Blake en David Helbich, musici Joachim Junghanss en Aart Strootman, wetenschappers Natasha Myers, Bernadette Jansma en Emilie Sitzia, choreograaf

Mami Izumi, stadswandelaar Emmanuelle Wackerle en de dichters Emma Crebolder en Wiel Kusters.

Onderzoek en samenwerking

Voor de verdieping van het programma *Training the Senses* wordt regelmatig samengewerkt met academische partners. Er is een grote behoefte aan betekenisvolle verbindingen tussen kunst en wetenschap waarbij verschillende denktradities elkaar ontmoeten. Marres werkt hierbij regelmatig samen met de Universiteit Maastricht. Leden van de wetenschappelijke staf nemen vaak deel aan en treden soms op bij trainingssessies. In samenwerking met het Bonnefantemuseum en de Van Eyck Academie organiseert Marres jaarlijks een week over waarneming voor tweedejaars geneeskundestudenten van de Universiteit Maastricht. Een team MA-studenten uit verschillende disciplines, geworven binnen het honoursprogramma van de universiteit, doet ieder jaar een semester lang onderzoek naar het vocabulaire van de zintuigen om vervolgens de bevindingen te toetsen bij schoolklassen die voor educatief bezoek komen.

Ook instellingen buiten Maastricht komen naar Marres. In het afgelopen jaar werkte een klas gewijd aan food design van Artez een semester lang aan de vormgeving van een trainingssessie. The Royal Academy of Arts (UK) opende het gesprek met Marres om te kijken of sessies naar Londen gebracht konden worden. Het Pauwhof Fonds, dat projecten ondersteunt die kunst en wetenschap verbinden, financierde 50 procent van de meest recente editie van *Training the Senses* (2019). Festival voor experimentele muziek Gaudeamus (NL) verzocht Marres in 2019 een training bij hen in Utrecht te verzorgen. Het trainingsprogramma leidde ook tot uitnodigingen van het Courteauld Institute (UK) en de Luma Foundation in Arles (FR).

Scholen bij Marres

Marres' educatieve programma speelt in op de nieuwe curriculumrichtlijnen voor het basis- en voortgezet onderwijs waarin zintuiglijkheid een belangrijke rol speelt. Ontwikkeld samen met leerlingen en docenten, richt het programma zich op het praktisch voelen en ervaren van kunst door de training van de zintuigen. Leerlingen worden aangemoedigd om eigen manieren te vinden om tentoonstellingen en activiteiten te ervaren – staand, liggend, ruikend – en daarna hun waarnemingen te verwerken in tekeningen, theater of video. Ook helpt Marres hen om andere leerlingen bij de hand te nemen in projecten die ze zelf ontworpen hebben. Bij *The Floor is Lava* (2019) werkten jongeren aan theaterwerkvormen en ontwikkelden ze een online platform Eye-I. Bij *Museum Motus Mori* (2019) onderzochten jongeren van middelbare scholen en het azc samen met studenten van de mbo-dansopleiding in Heerlen de verbinding tussen dans en alledaagse beweging. Het programma is geschikt voor alle soorten onderwijs, maar door gebrek aan middelen kiest Marres momenteel vooral voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs.

Marres op school

Regelmatig vragen scholen Marres om op maat gesneden en vakoverstijgende programma's. Met de Bernard Lievegoed

School legde Marres in het afgelopen jaar bijvoorbeeld een verbinding tussen het zintuigenprogramma en de exacte vakken. Het Bonnefanten College ontwikkelde samen met Marres tijdens de tentoonstelling *Dreaming Awake* (2018) een project waarin zintuiglijke waarneming van geografische fenomenen centraal stond. Voor de komende periode staat een reeks scholen in de startblokken om met Marres speciale programma's te ontwikkelen. Deze ontwikkeling wordt met belangstelling gevolgd door het overkoepelend orgaan van CKV Limburg. De landelijke LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) toont interesse in de projecten die Marres vormgeeft met mbo-opleidingen.

Leerdoelen

Wat biedt zo'n educatief programma aan leerlingen, docenten en scholen? Aan leerlingen biedt Marres het inzicht dat zintuiglijke ervaring een belangrijke kennisbron is. Ze doen kennis op door praktische opgaven te doen en op basis van deze ervaring te denken en te handelen. Ook kunnen leerlingen stages volgen bij Marres. In het afgelopen jaar begeleidde Marres maar liefst 41 stagiaires van het voortgezet onderwijs. Aan docenten biedt het programma de mogelijkheid om hun klaslokaal naar een andere omgeving te verhuizen en hun leerstof in andere vormen te vertalen. Aan scholen biedt het de kans om (docenten van) verschillende vakgebieden bijeen te brengen. Aan allen biedt Marres, vaak met hulp van kunstenaars, een vakoverstijgend professioneel podium om over actuele onderwerpen na te denken.

Marres Extended

Marres heeft in de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in *peer education*, waarbij door een groep van circa twintig jongeren uit diverse scholen, asielzoekerscentra en de universiteit samen een project wordt ontwikkeld dat wordt meegenomen naar de eigen schoolomgevingen. De projecten zijn zeer arbeidsintensief en vinden om die reden tot nu toe alleen plaats in het voorjaar. Voor de komende periode zet Marres in op jaarlange trajecten voor *peer educators*, waarvan de eerste pilot in 2020 zal starten onder de nieuwe naam *Marres Extended*. (zie verder bij Activiteitenplan)

Partners

Het netwerk van Marres bestaat uit scholen aangesloten bij Stichting Limburg Voortgezet Onderwijs (SLVO) en een reeks bijzondere scholen. Marres bereikt verder een aantal Belgische scholen en een reeks scholen in het primair onderwijs en op mbo-niveau. In het hoger onderwijs werkt Marres samen met de kunstacademie, de toneelacademie en de afdeling FASOS van de Universiteit Maastricht. Marres werkt ook met verschillende onderwijsorganisaties, zoals cultuurbegeleiders van de Nieuwste Pabo in Sittard, de provinciale stichting SIEN voor kwaliteit in cultuureducatie, Kumulus en het Kunstcarrousel, dat een culturele kennismakingsroute door de stad organiseert voor docenten en interne cultuurcoördinatoren. Daarnaast werkt Marres samen met het Bonnefantenmuseum en de Van Eyck Academie. In het kader van Marres Extended werkt Marres ook intensief samen met Stichting de Vrolijkheid.

Publiek

Bezoekersprofiel

Het bezoekersaantal van Marres neemt ieder jaar toe. In 2013 verwelkomde het 8.000 bezoekers, in 2019 bijna 18.000 bezoekers. 40 procent van hen is afkomstig uit Limburg, 40 procent uit de Randstad, 10 procent uit de rest van Nederland en het overige deel uit het buitenland. Meer dan de helft van de bezoekers is jonger dan 35 jaar. Publieksonderzoeken geven verder aan dat gemiddeld 35 procent van ons publiek nieuw is.

Toename groepsbezoek

In de afgelopen periode trad een verschuiving op van individueel naar collectief bezoek. Dit is voor een groot deel te danken aan de eigen werving waarmee het aantal bezoeken door scholieren jaarlijks van 300 naar ruim 2000 is gegaan. Een andere oorzaak ligt in het feit dat Marres steeds meer activiteiten voor groepen organiseert, zoals buurtbijeenkomsten of events voor speciale groepen. De toeristenmarkt toont eenzelfde ontwikkeling: meer bezoekers komen groepsgewijs naar culturele bestemmingen.

Marketing en Media

Marres gebruikt een in de afgelopen jaren opgebouwd netwerk samen met free publicity voor een steeds wisselend palet van marketinginstrumenten. Met zijn nieuwsbrief bereikt Marres ruim 6000 contacten voortkomend uit vorige tentoonstellingen. Marres bedient jongeren en studenten met berichten op Facebook (7000 volgers) en Instagram (2500 volgers). Voor kunstprofessionals adverteert Marres in E-flux, Metropolis M en Frieze. Meer algemeen publiek uit de regio wordt geworven met lokale advertenties in tijdschriften en huis-aan-huisbladen, flyers en posters in Maastricht en omgeving en uitingen in lokale toeristische media. Hetzelfde geldt voor de regio Aken (DE) en Luik (BE). Er wordt regelmatig samengewerkt met de lokale en regionale omroepen RTV Maastricht en L1. Marres onderhoudt verder warme contacten met Maastricht Marketing en de hotelsector om ervoor te zorgen dat een belangrijk deel van de toeristen (regelmatig in groepsverband) in Maastricht Marres leert kennen. Voor de grote immersieve tentoonstellingen wordt een postercampagne in een aantal steden in de Randstad gevoerd en geadverteerd in cultureel getinte algemene media, zoals de VPRO Gids en De Groene Amsterdammer. Liefhebbers van crossover-projecten of projecten die aanhaken bij andere dan beeldende kunstdisciplines vinden projecten van Marres wisselend in de Theaterkrant, Dans Magazine of muziekmedium WIRE. Voor de komende periode onderzoekt Marres deels via het educatieprogramma en deels in samenwerking met Maastricht Marketing hoe het zich nog meer kan gaan richten op groepsbezoek.

Culturele Infrastructuur

Marres heeft een belangrijke rol in de culturele infrastructuur van Maastricht, de Stedelijke Cultuurregio Zuid, de Euregio én Nederland.

Betrokkenheid en Inbedding

Marres zet actief in op betrokkenheid van het publiek en een breed maatschappelijk draagvlak. Een belangrijke rol hierin wordt vervuld door het hechte team vrijwilligers, dat wordt getraind om bezoekers wegwijs te maken, en de brede groep vrienden/ ambassadeurs. Ook de samenwerking met kunstenaars uit de regio zorgt voor inbedding. Kunstenaars uit de regio namen deel aan tentoonstellingen, ontwierpen wandelingen en leverden het leeuwendeel van de bijdragen voor de *Maastricht: Gids voor de Zintuigen*. Een aantal succesrijke *crowdfunding*-campagnes onderstreept de brede publieke betrokkenheid bij Marres.

Beeldende kunstketen Maastricht

Alhoewel bescheiden van omvang, wordt Marres in Maastricht en de regio als een grote speler gezien binnen de keten van beeldende kunstinstellingen. In deze keten, waarin het Bonnefantenmuseum, de Van Eyck Academie, Bureau Europa en Hogeschool Zuyd partners zijn, vervult het een belangrijke functie tussen de opleidingen en het museum. Marres werkt geregeld samen met de collega-instellingen in Maastricht. We voorzien elkaar van advies, delen ruimtes en helpen elkaar bij logistieke en strategische kwesties. De directeur van Marres brengt regelmatig studiobezoeken aan zowel de Maastrichtse kunstacademie als de Van Eyck Academie. Marres is voorts oprichter en bestuurslid van de Museumnacht, die tot een van de parels van het culturele seizoen in de stad wordt gerekend, en van het onlangs opgerichte vertegenwoordigend orgaan van alle culturele instellingen in Maastricht.

Limburg en regionaal profiel

Na de transformatie tot verzamelgebouwen van Schunck (Heerlen) en De Domijnen (voorheen het Domein, Sittard) is Marres de laatst overgebleven instelling in Limburg die zich exclusief richt op de presentatie van de experimentele hedendaagse kunst. Marres' programma past daarbij perfect binnen het regioprofiel: alle projecten van Marres verbinden jonge makers met een divers publiek, waarin ook veel aandacht wordt besteed aan doelgroepen die niet zo gemakkelijk bij Marres binnenkomen. Marres' grote producties, het talentontwikkelingsproject *Currents* en zijn publicaties richten zich bovendien op een internationale markt en uitstraling. Vanwege zijn unieke positie in Limburg heeft Marres ook een ondersteunende functie voor andere instellingen zoals De Domijnen of het Limburgs Museum als het gaat om projecten of medewerkers/ curatoren. Daarnaast werkt Marres nauw samen in de Euregio. Met Z33 werkt het aan de wandelingenreeks en het project *Currents*, waarbij een reeks academies en instellingen, zoals

het NAK in Aken, CIAP in Luik en FLACC in Genk, betrokken is. Internationaal werkt Marres samen met allerlei instellingen in Europa en daarbuiten. Voor de komende periode heeft Marres de ambitie deze verbanden flink uit te breiden om zijn positie in het internationale netwerk te verankeren.

Landelijk

Marres zoekt altijd naar natuurlijke partners om zijn projecten goed te kunnen uitvoeren. Bij de ontwikkeling van tentoonstellingen zijn dat bijvoorbeeld kunstinstellingen, zoals in het afgelopen jaar Dans Brabant en in 2020 Stichting Nieuwe Helden, Mediamatic en Fashionclash. Voor het werven van gelden en uitbreiden van zijn netwerk werkt Marres samen met private en publieke fondsen. Voor reflectie en samenwerking op crossovergebieden spart Marres met collega-instellingen, zoals het MU in Eindhoven, Mediamatic in Amsterdam en WORM in Rotterdam. Daarnaast werkt Marres voor het delen van kennis en uitwisselen van informatie en lobby samen met de zusterinstellingen BAK in Utrecht en Witte de With in Rotterdam. Marres heeft een bestuursfunctie bij De Zaak Nu, die de belangen behartigt van alle presentatie-instellingen in Nederland.

Activiteitenplan 2021-2024

In de komende periode zal Marres zijn speerpunten bestendigen en tevens inzetten op de verbreding van zijn (inter)nationale publiek door middel van coproducties en grensoverschrijdende projecten, alsook door het maken van publicaties en podcasts die een internationaal publiek bereiken. Een reeks langlopende activiteiten blijven bestaan in de komende periode, zoals het wandelingenproject, de premium projecten met studenten, de reguliere educatieve projecten en de performances voor carnaval. Dit activiteitenplan richt zich vooral op de nieuwe ontwikkelingen in de periode 2021-2024.

Tentoonstellingen

In de komende periode gaat Marres zes tentoonstellingen per jaar produceren, waarvan minimaal een groot immersief project, het talentontwikkelingsproject *Currents* en een coproductie. Een aantal van deze tentoonstellingen is in voorbereiding. Marres maakte in 2015 kennis met de Libanese kunstenaars Stephanie Saade en Charbel-Joseph Boutros, toen zij deelnemers waren aan de Van Eyck Academie. Ze toonden werk in de groepstentoonstelling *Adam, Eve & the Devil* (2015) van Marres waarin zij met subtiele ingrepen in de ruimte de indruk van grote gebeurtenissen tot uiting brachten. In de komende periode maken zij samen een huisvullend werk onder de titel 'Intimate Geographies'. Het project wordt met een coproducent in Libanon gemaakt. Met de Braziliaanse curator Luiza Mello studeert Marres op een vervolg op de tentoonstelling *Dreaming Awake*, gewijd aan de taal van het (oer)woud. Het project met de werktitel 'Dreams of Resistance' wordt gemaakt in samenwerking met Fondation Cartier (FR), Automatica (BR) en het tijdschrift *Piseagrama* (BR). Plannen die zich nog in de gespreksfase bevinden, zijn er met de Israëliische choreograaf Keren Levi en Schotse componist Genevieve Murphy.

In de reeks tentoonstellingen met thematische focus bereidt Marres samen met de curator Hanne Hagens (NL) en kunstcriticus Merel Bem (NL) een tentoonstelling voor over kunst en kleding onder de (werk)titel 'The performance of Everyday Life'. Verder werkt Marres in de komende periode aan het Euregionale project *Elements* met onder andere het Bonnefantenmuseum, De Domijnen, Schunck, Ciap, het Suermondt-Ludwig Museum en het Leopold-Hoesch-Museum. Met curator Barbara Cueto en een reeks Koreaanse beeldende kunstinstellingen, waaronder F1963, Heem en The Kiswire Centre, ontwikkelt Marres een pitch voor de Busan Biennale (KR, 2022) waarvan een deel in Marres wordt getoond. Ten slotte continueert Marres zijn jaarlijkse coproductie *Currents*.

Talentontwikkeling – Currents

Voor de komende periode stelt Marres zich twee doelen ten aanzien van talentontwikkeling: het vinden van een Duitse partner voor *Currents* en de uitbreiding van het talentontwikkelingsprogramma naar andere disciplines. Sinds 2018 is *Currents*

een coproductie met Z33 in Hasselt, België. Daarmee zijn twee van de drie landen van waaruit academies participeren in het programma ook institutioneel vertegenwoordigd. Het zoeken is nu naar een Duitse partner die de reputatie, het netwerk en het publiek van *Currents* zal vergroten. Er worden in 2020 door Marres en Z33 gesprekken gevoerd met Duitse instellingen in Aken, Keulen en Düsseldorf om deze derde partner te werven voor het jaarlijkse tentoonstellingsproject. Wanneer de driehoek compleet is, zal de tentoonstelling wisselend op een van de locaties plaatsvinden.

Talent in andere disciplines

Marres werkt met Fashionclash en de Toneelacademie Maastricht aan een tweejaarlijkse cyclus voor jonge performers in Maastricht. Daarnaast worden in het educatieprogramma programma's voor dansopleidingen (mbo) ontwikkeld. Dansgezelschap Sally opende het gesprek met Marres om het deel te laten nemen aan het Moving Futures Festival voor jonge dansmakers. Met WORM in Rotterdam wordt gebouwd aan een circuit voor performance waarin met onder andere de festivals Explore the North, Welcome to the Village, GGOBOT en Bijlmer Parktheater kennis en makers worden uitgewisseld. In de jaren 2021–2024 zal Marres de verschillende stromen van talentontwikkeling aan elkaar verbinden, met name door het betrekken van verschillende disciplines en opleidingen bij het samenstellen van de talentprogramma's.

Publicaties

De komende periode blijft Marres kennis delen via publicaties. Zo wordt er gewerkt aan een vervolg op *De Collectie* waarin de cahiers van 2017–2020 worden gebundeld met een essay van de journalist en kunstcriticus Edo Dijksterhuis. Hanne Hagenars en Merel Bem werken aan een publicatie bij de tentoonstelling voor Marres over kunst en kleding. Bij het project 'Dreams of Resistance' wordt een publicatie met essays gemaakt in samenwerking met Automatica (BR) en Piseagrama (BR).

Training the Senses

In de komende periode wordt het programma Training the Senses voortgezet en verdiept met meer aandacht voor (academisch) onderzoek. Marres is voor het programma 2020–2021 in gesprek met onder meer poppenspelers, goochelaars, theatermakers, gebarentaal experts, psychologen en stadsonderzoekers. Vanaf 2021 participeert Marres in het NWA-onderzoek 'Art and Innovation in Education, Healthcare and Public Space' met een reeks partners, geleid door prof. Sven Dupree (UU). Indien de aanvraag van dit consortium wordt gehonoreerd, deelt Marres een postdoc met de Universiteit Maastricht die zal worden ingezet voor een speciaal traject gewijd aan zintuigentraining in de zorg. Op uitnodiging van prof. David Howes van Concordia University (CA) neemt Marres voorts deel aan een *Insight Grant*. Deze Grant behelst een etnografische studie gewijd aan het zintuiglijke programma van Marres door postdocs van die universiteit. Deze verbindingen verdiepen de academische bedding van Marres door de kennis die wordt vergaard in de artistieke praktijk te verbinden aan universitair onderzoek.

Marres Extended

Voor de komende periode lanceert Marres onder de titel *Marres Extended* jaarlange trajecten voor *peer educators*. *Marres Extended* biedt een breed programma aan waarin uiteenlopende leergebieden en vakken worden aangesproken, van ckv en beeldende kunstvakken tot geschiedenis en biologie. Het programma brengt kunstenaars en curatoren uit het netwerk van Marres naar de scholen voor workshops en ervaringsgericht onderwijs. *Marres Extended* zal verder begeleiding bieden aan internationale scholieren en ontwikkelt eigen *Training the Senses*-sessies. De deelnemers werken mee aan events zoals museumnacht, krijgen balie- en communicatietrainingen, hebben eigen *social media*-kanalen en geven actief feedback op het programma van Marres. Sommige deelnemers ontwikkelen zich tot host, stagiair of *peer educator* bij Marres en fungeren als klankbord voor het programma. In dit programma wordt samengewerkt met de Young Office van het Bonnefantenmuseum en met de educatie-afdeling van de Van Eyck Academie.

De Onzichtbare Collectie

Voor de komende periode wenst Marres zijn programma's naar andere vormen van onderwijs uit te breiden. Met name het primair onderwijs, dat door een gebrek aan mensuren in de afgelopen periode te weinig aandacht kreeg, is een belangrijk aandachtsgebied. Speciaal daarvoor ontwikkelde Marres het project *De Onzichtbare Collectie*. In de oorspronkelijke opzet richtte dit project, ontwikkeld met Mediamatic in Amsterdam, zich op het verzamelen van expertverhalen over kunstwerken voor slechtzienden. Marres voegde een extra laag toe door een pilot uit te voeren voor basisschoolleerlingen die hun favoriete kunstwerk beschrijven: wat voelen, ruiken, fantaseren of horen ze wanneer ze er aan denken? Het project leert kinderen stil te staan bij hun eigen waarneming en de belevingswereld van anderen. Ook leert het hen goed te beschrijven. Leerkrachten kunnen vanuit dit archief een eigen invulling geven aan thema's als identiteit, cultuur, maatschappij, taal en geschiedenis. *De Onzichtbare Collectie* werd genomineerd voor de Nederlandse Museumeducatie Prijs 2019. Voor de komende periode zal Marres dit project in samenwerking met Mediamatic uitwerken.

Internationaal

Marres wil in de komende periode zijn netwerk verstevigen in de Euregio en daarbuiten. In de regio zal het nieuwe verbanden smeden met Belgische en Duitse partners, intensiever met de toeristische sector gaan samenwerken en bestaande coalities uitbreiden. Buiten de Euregio wil Marres zich in een meer structureel netwerk inbedden. Marres ondervindt een groeiende internationale aandacht voor zijn programma en publicaties. In de afgelopen jaren werden er verbindingen gelegd met bijvoorbeeld Fondation Cartier (FR), BEK (NO), Muzeum Sztuki (PL), Royal Academy (UK) en Automatica (BR). Een structurele opvolging bleef echter door tijdgebrek uit. Marres wil in de komende periode tijd vrijmaken voor het opzetten van internationale coproducties en de deelname aan internationale conferenties en netwerkfora.

Website, podcasts en media

Marres wenst in de komende periode zijn internationale publiek ook te verbreden door liefhebbers die verder weg wonen beter inzicht te geven in de projecten. Hiertoe dient Marres een fikse investering te doen in het verwerken van ruw materiaal van tentoonstellingen en activiteiten en het verrijken van zijn website met talrijke bronnen, filmclips en andere documentatie die inzicht geven in de procesvorming van de projecten van Marres. Met een nieuwe podcast serie met experts en kunstenaars voor *Training the Senses* wil Marres beter inspelen op de internationale aandacht. Hiervoor wordt een aparte omgeving gebouwd op de website, waar ook *Marres Extended* en *De Onzichtbare Collectie* te vinden zullen zijn.

Gezonde bedrijfsvoering en eerlijke beloning

Team

Marres heeft een klein en gedreven team van acht parttime medewerkers (samen 5,3 fte). Ook werkt Marres met 25 vrijwilligers/hosts. Marres is een horizontale, projectgerichte organisatie, waarin elk teamlid een welomschreven taakgebied heeft dat regelmatig wordt getoetst. Het team voert elke week overleg waaraan iedereen deelneemt en waarin altijd tijd wordt vrijgemaakt om projecten te evalueren. Het voltallige team houdt acht keer per jaar een speciale brainstorm die afwisselend betrekking heeft op de relatie van Marres met de buitenwereld en op het (gezond) functioneren van het team. Onderwerpen die hierin aan bod komen, zijn crowdfunding, inclusiviteit, transparante communicatie en samenwerking. Het thema wordt vastgesteld in het teamoverleg.

Eerlijke beloning

De beloning voor de medewerkers is conform de richtlijn functien- en loongebouw presentatie-instellingen voor beeldende kunst. Met uitzondering van de directeur werkt iedereen op uitvoerend niveau tegen een vergelijkbaar salaris dat zich (afhankelijk van dienstjaren) bevindt tussen het midden- en het eindbedrag in de tabel voor grote presentatie-instellingen. Het salaris van de directeur ligt iets boven het eindbedrag van de loontabel, maar valt ruimschoots binnen de Wet normering topinkomens (WNT). Marres keert 8 procent vakantietoeslag uit, biedt een vaste telefoonvergoeding en heeft een pensioenregeling waar medewerkers niet aan mee hoeven te betalen. In de afgelopen periode bewogen de lonen mee met de indexering van OCW.

Financiële huishouding

Marres heeft een gezonde, maar kwetsbare financiële huishouding. Marres vergrootte de afgelopen cultuurperiode zijn netwerk en wierf extra gelden uit uiteenlopende bronnen, zoals de Vrienden, merchandise, particuliere sponsoring, pacht van Marres Kitchen en een reeks met name lokale en nationale fondsen. Ook werden enkele succesvolle crowdfundingcampagnes opgezet. Het eigen ondernemerschap vertaalde zich in een gemiddeld eigen inkomsten-percentages van ruim 20 procent. In de afgelopen jaren was het eindejaarssaldo steeds positief, maar er is vrijwel geen ruimte om reserves op te bouwen om investeringen te doen of eventuele verliezen op te vangen.

Marres' ambities voor een grotere internationale uitstraling, een breder publiek en meer activiteiten vereisen dat er meer geld moet worden geworven voor de komende periode. Marres ontwikkelt hiervoor samen met het crowdfundingplatform Stichting voordekunst een structurele campagne die Marres in de komende periode meer inkomsten van de Vrienden en van sponsoring zal gaan opleveren.

Beleid bij tegenvallende inkomsten

Marres' praktijk bergt een aantal financiële risico's. Tentoonstellingen kunnen minder inkomsten genereren dan begroot, omdat bijvoorbeeld bezoekersaantallen tegenvallen of fondsen minder bijdragen. Ook zijn er soms tegenvallers met zieke medewerkers, gebreken aan het huis of andere onverwachte kosten, waarvoor Marres weinig reserves heeft. Marres gaat hier op twee manieren mee om. De meest kostbare tentoonstellingen worden aan het begin van het jaar gepland, om zo eventuele tegenvallers later in het jaar te kunnen opvangen. Daarnaast bevat elke tentoonstellingsbegroting posten die geschrapt of toegevoegd kunnen worden, mocht de jaarbegroting dat verlangen. Indien nodig kan in de tweede helft van het jaar worden bezuinigd, waarbij vanzelfsprekend zoveel mogelijk wordt ingezet op het behoud van kwaliteit.

Extra gelden BIS

Marres doet een beroep op de extra gelden die het ministerie beschikbaar stelt voor twee van de presentatie-instellingen in de BIS. Het huis gelooft dat het een groter en breder publiek kan werven als het de groei van zijn succesrijke publieks- en educatieve programma's en de toename van groepsbezoek in de komende periode beter kan begeleiden. Extra gelden stellen Marres in staat zijn programma's te bestendigen en initiatieven die al een pilot of een paar afleveringen hebben gehad, zoals de wandelingenreeks, *De Onzichtbare Collectie* en *Marres Extended*, een vervolg te geven. Deze initiatieven richten zich elk op een nieuw publiek – regionaal en internationaal – dat nu nog te vaak incidenteel wordt binnengehaald. Ook stellen de extra gelden Marres in staat om zijn internationale positie uit te breiden door coproducties te ontwikkelen, zijn website te verdiepen, een podcastprogramma te ontwikkelen en regelmatig deel te gaan nemen aan internationale uitwisseling en kennisdeling. In de afgelopen jaren kon Marres met een klein team en groot enthousiasme het flinke aantal taken en activiteiten bolwerken. In de komende periode is het essentieel dat Marres zijn organisatie verduurzaamt en vernieuwt door een zakelijk leider aan te trekken die meer aandacht kan schenken aan de organisatie, het financieel beleid, de fondsenwerving en human resources, alsook aan de uitbreiding van het netwerk in de Euregio.

Kwantitatief

Marres rekent in de komende periode op 21.000 bezoekers in 2021 en 25.000 bezoekers in 2024, een groei van respectievelijk 20% en ruim 40% ten opzichte van de target (17.500) in de periode 2017–2020. Door inspanningen op internationaal gebied voorspelt Marres zo'n 5.000 bezoekers bij buitenlandse coproducties. Marres verwacht verder een groei naar 5.000 educatieve bezoekers in 2024, waarvan 3.500 uit het voortgezet onderwijs, 500 uit het primair onderwijs en 1.000 studenten uit het hoger onderwijs.

Meer ruimte

Marres is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot een icoon in de stad Maastricht. Kunstenaars uit alle windstreken roemen de

generositeit van het huis, bezoekers van Maastricht maar ook dagjesmensen zijn dol op de combinatie van de tentoonstellingen, het restaurant en de grote tuin van Marres. Voor de nieuwe periode heeft het pand echter een investering om groepen adequaat te kunnen ontvangen en de fysieke toegankelijkheid te verbeteren. Er wordt nu voortdurend geïmproviseerd met ruimte door groepen in de receptie of op zolder te ontvangen. Beide plekken bieden plaats aan circa 15 mensen en zijn te klein voor schoolklassen. Extra programma's worden nu regelmatig voorafgaand of juist na openingstijden gepland, maar dat verhoogt de logistieke druk en de arbeidskosten waarmee de ontvangst van groepen gepaard gaan. Voor sommige activiteiten, zoals de trainingssessies, huurt Marres locaties buitenshuis. Het is dan ook de ambitie om in de toekomst extra ruimte te krijgen. Hiermee kan het huis toegankelijk worden gemaakt voor mindervaliden, de circulatie en veiligheid worden bevorderd en meer professionele kantooruimte worden ontwikkeld. De verbouwkosten die hiermee gemoeid zijn, vormen het onderwerp van een afzonderlijke wervingscampagne.